

Makroekonomski indikatori poljoprivrede Republike Hrvatske prije i nakon ulaska u EU

Varga, Adrijana

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:239614>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-31**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI U OSIJEKU

Adrijana Varga, student

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Agroekonomika

**Makroekonomski indikatori poljoprivrede Republike Hrvatske
prije i nakon ulaska u EU**

Završni rad

Osijek, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI U OSIJEKU

Adrijana Varga, student

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Agroekonomika

**Makroekonomski indikatori poljoprivrede Republike Hrvatske
prije i nakon ulaska u EU**

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. David Kranjac, dipl. ing. agr., mentor
2. izv. prof. dr. sc. Tihana Sudarić, član
3. dr. sc. Jelena Kristić, član

Osijek, 2019.

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
2. ULOGA POLJOPRIVREDE.....	2
3. GLAVNI RESURSI U POLJOPRIVREDI.....	6
3.1. POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE.....	6
3.2. ZAPOSLENOST U POLJOPRIVREDI.....	7
4. POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA.....	8
5. TRGOVINA PREHRAMBENO-POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA.....	11
6. CIJENE GLAVNIH POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA.....	17
6.1. CIJENE ŽITARICA.....	17
6.2. CIJENE MESA.....	18
6.3. CIJENE MLIJEKA I JAJA.....	19
7. ZAKLJUČAK.....	20
8. LITERATURA.....	21

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Završni rad

Fakultet agrobiotehničkih znanosti u Osijeku

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivrede, smjera Agroekonomika

Adrijana Varga

Makroekonomski indikatori poljoprivrede Republike Hrvatske prije i nakon ulaska u EU

Cilj ovoga rada je prikazati promjene u makroekonomskim pokazateljima sektora poljoprivrede Republike Hrvatske u pred pristupnom periodu (2008.-2012.), te nakon pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji (EU) (2013.-2018.). Osim makroekonomskih indikatora biti će prikazane promjene u proizvodnji glavnih poljoprivrednih proizvoda i promjene poljoprivrednih resursa. Ulazak u EU imao je pozitivan učinak na korištenje poljoprivrednog zemljišta, a negativan učinak na zapošljavanje u poljoprivredi. Bruto dodana vrijednost poljoprivredne proizvodnje i dohodak u poljoprivrednim djelatnostima smanjili su se nakon ulaska Hrvatske u EU. Pad proizvođačkih cijena nakon pristupanja zajedničkom tržištu uzrokovao je smanjenje vrijednosti poljoprivredne proizvodnje. Također, dolazi do rasta uvoza i izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda nakon pristupa Hrvatske u EU. Glavni uvozni proizvodi su smrznuto svinjsko meso te živa goveda, dok su glavni izvozni proizvodi šećer i cigarete.

Ključne riječi: Makroekonomski indikatori, poljoprivreda, Republika Hrvatska,

21 stranica, 14 tablica i 11 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

B.sc. thesis

Faculty of Agrobiotechnical Sciences in Osijek

Undergraduate university study Agriculture, course Agroeconomics

Adrijana Varga

Macroeconomic indicators of agriculture of the Republic of Croatia before and after EU accession

The aim of this paper is to present the changes in the macroeconomic indicators of the agricultural sector of the Republic of Croatia in the pre-accession period (2008-2012) and after the accession of the Republic of Croatia to the European Union (EU) (2013-2018). In addition to macroeconomic indicators, changes in production of major agricultural products and changes in agricultural resources will be presented. EU accession had a positive effect on agricultural land use and a negative effect on agricultural employment. Gross value added of agricultural production and income in agricultural activities decreased after Croatia joined the EU. The decrease in producer prices after accession to the common market caused a decrease in the value of agricultural production. Also, there is an increase in imports and exports of agri-food products following Croatia's accession to the EU. The main imported products are frozen pork meat and live cattle, while the main export products are sugar and cigarettes.

Keywords: Macroeconomic indicators, agriculture, Republic of Croatia

21 pages, 14 tables and 11 references

Final work is archived in Library of Faculty of Agriculture in Osijek and in digital repository of Faculty of Agriculture in Osijek

1. UVOD

Poljoprivreda je strateška djelatnost koja svojom gospodarskom, ekološkom i socijalnom ulogom pridonosi održivom razvoju Republike Hrvatske. Ona obuhvaća bilinogojstvo, stočarstvo i s njima povezane uslužne djelatnosti.

Poljoprivredna proizvodnja Republike Hrvatske (RH) sudjeluje s manje od 1% u ukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje Europske unije (EU) (Grgić i sur., 2019.). Zbog tako malog udjela da se zaključiti da hrvatski poljoprivredni sektor ne igra značajnu ulogu u odnosu na cjelokupni okvir EU. Međutim, zajedničko tržište EU itekako utječe na poljoprivredno tržište u Hrvatskoj koje je relativno male veličine u odnosu na ostale države članice.

Republika Hrvatska je postala 28. članica Europske unije 1. srpnja 2013. godine. Bila je službeni kandidat, s punim prednostima vezanim uz taj status, od 2004. godine. Kao i sa svim drugim državama članicama, poljoprivredni sektor i lanac prerade hrane bili su ključna pitanja u procesu pregovora.

Statistički podaci EU-a o poljoprivredi pružaju bogat izvor informacija za donositelje politike, budući da su razvijeni za podržavanje donošenja odluka i praćenje Zajedničke Poljoprivredne Politike (ZPP), jedne od najranijih politika unutar Europske ekonomske zajednice i još uvijek jedna od najvećih u EU-u u smislu financiranja (Krištof, 2013).

Trgovina Hrvatske s EU postupno je liberalizirana Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) koji je stupio na snagu 2005. godine. Prije pristupanja, Hrvatska je već iskoristila bescarinski pristup EU-u za većinu poljoprivrednog izvoza. Kako je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju bio asimetrični trgovinski sporazum, poljoprivredni izvoz EU-a u Hrvatsku bio je suočen sa zaštitom granica koja je uklonjena od datuma pristupanja (Boulanger i sur., 2013).

Cilj ovoga rada je prikazati razlike u poljoprivredi Republike Hrvatske prije (2008.-2013.) i nakon pristupanja EU (2014.-2018.), odnosno prikazati promjene u proizvodnji glavnih poljoprivrednih proizvoda te poljoprivrednih resursa.

2. ULOGA POLJOPRIVREDE

Jedan od najvažnijih pokazatelja utjecaja pristupanja je razvoj poljoprivredne proizvodnje Republike Hrvatske. U slijedećoj analizi, učinak proizvodnje mjeri se nizom pokazatelja kao što su uloga poljoprivrede, vrijednosti i indeksi poljoprivredne proizvodnje i produktivnost (Csaki i Jambor, 2009).

Ulogu poljoprivrede u nacionalnom gospodarstvu najbolje karakterizira udio poljoprivrede u BDP-u, koji se smanjuje u cijelom svijetu. Udio poljoprivrede, šumarstva i ribarstva RH u BDP-u RH u razdoblju prije pristupanja je iznosio 4,07%, dok je u razdoblju članstva 3,03%. Udio poljoprivrede, šumarstva i ribarstva RH u BDV-u RH u razdoblju prije pristupanja bio je 4,9%, a u razdoblju članstva 3,7% (Grgić i sur., 2019).

Tablica 1. prikazuje povećanje bruto društvenog proizvoda u RH (BDP-a) nakon pristupanja EU iako je prethodno pristupanju opadao. Bruto dodana vrijednost (BDV) poljoprivrede kao sektora u 2018. iznosi manje u odnosu na 2008. godinu, no bilježi blagi rast, dok udio poljoprivrede u ukupnom BDP-u konstanto opada.

Tablica 1: Iznos BDP-a i BDV-a u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2008.-2018. godine

Godina	BDP RH (mil. HRK)	BDV sektora poljoprivrede (mil. HRK)	Udio poljoprivrede u BDP-u (%)
2008.	347.750	13.611	3,9
2009.	331.367	13.394	4,0
2010.	329.143	12.202	3,7
2011.	333.457	12.041	3,6
2012.	330.825	10.948	3,3
2013.	331.785	11.356	3,4
2014.	331.570	9.784	3,0
2015.	339.616	10.243	3,0
2016.	351.349	11.018	3,1
2017.	365.643	11.246	3,1
2018.	381.799	11.762	2,9

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2019.

"Ekonomski računi u poljoprivredi su skup makroekonomskih pokazatelja koji se koriste za analizu proizvodnog procesa i pokazatelj su stvaranja dohotka u poljoprivrednoj djelatnosti" (Zeleno izvješće, 2012). U tablici 2. prikazani su ekonomski računi za Republiku Hrvatsku.

Dohodak poljoprivredne djelatnosti je prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2011. godini u odnosu na prethodnu 2010. smanjen za 4,4% dok je vrijednost poljoprivredne proizvodnje veća tek za 0,02%. Zbog izraženijeg rasta troškova proizvodnje te slabog rasta vrijednosti poljoprivredne proizvodnje uzrokovano je smanjenje dohotka poljoprivrede. Poljoprivredna je djelatnost 2011. godine ostvarila 9,6 milijardi kuna BDV-a zbog čega RH u ukupnom BDV-u ukupne proizvodnje čini oko 3%. BDV poljoprivredne djelatnosti je u odnosu na prethodnu godinu smanjen za 3,3%. U 2011. godini vrijednost ukupne poljoprivredne proizvodnje iznosila je 21,3 milijarde kuna u RH što je čini većom za 0,04 milijarde kuna u odnosu na prethodnu 2010. godinu. Rast međufazne potrošnje uzrokovan je rastom cijena osnovnih inputa u poljoprivrednoj proizvodnji. Vrijednost međufazne potrošnje je u 2011. godini prema Državnog zavoda za statistiku iznosila 11,6 milijardi kuna što čini 54,7% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje te je u odnosu na prethodnu godinu veća za 3,3%. Udio međufazne potrošnje u razdoblju 2006.-2010. godine bio je 51,8% vrijednosti poljoprivredne proizvodnje. U istom je razdoblju uloženi rad u poljoprivredi bilježio stalan pad. U 2011. iznosio je 199 tisuća jedinica godišnjeg rada što je manje za 1,2% u odnosu na prethodnu godinu (Zeleno izvješće, 2012).

Prema podacima DZS-a, dohodak poljoprivredne djelatnosti je u 2012. godini u odnosu na prethodnu bio smanjen za 10,8%. Rast troškova proizvodnje i naknade za zaposlene te smanjenje vrijednosti poljoprivredne proizvodnje uzrokovalo je smanjenje dohotka poljoprivredne djelatnosti. Vrijednost poljoprivredne proizvodnje 2012. godine je u odnosu na prethodnu smanjena za 3,2% dok su se troškovi povećali za 2,8%. Iste godine poljoprivredna je djelatnost ostvarila 8,8 milijarde kuna BDV-a te time činila oko 2,6% u ukupnom BDP-u RH. Vrijednost poljoprivredne proizvodnje 2012. godine se u odnosu na prethodnu smanjio te iznosio 20,9 milijardi kuna. Rast međufazna potrošnje iste godine je uzrokovan rastom cijena osnovnih inputa poljoprivredne proizvodnje i iznosi oko 12 milijardi kuna što je 58% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje. Međufazna potrošnja činila je 52,7% vrijednosti poljoprivredne proizvodnje RH u razdoblju 2007.-2011. godine. Uloženi poljoprivredni rad bilježi stalan pad u razdoblju 2005.-2011. godine

te je 2012. godine smanjen za oko 2% u odnosu na prethodnu 2011. godinu (Zeleno izvješće, 2013).

Poljoprivredna djelatnost u BDP-u RH prema podacima DZS-a sudjeluje s 3% u razdoblju 2008.-2012. godine. Udio BDV-a poljoprivredne djelatnosti u 2013. godini čini 2,6% u ukupnom BDP-u RH. U ukupnom BDV-u RH, udio BDV-a poljoprivredne djelatnosti 2013. godine činio je 3,1%. Iako je nastavljen trend pada BDV-a i u 2013. godini, zaustavljen je trend pada dohotka koji traje od 2009. godine. U 2013. godini on iznosi 6,4 milijarde kuna što je povećanje za 1,6% u odnosu na prethodnu godinu. Vrijednost poljoprivredne proizvodnje je iznosila 19,2 milijarde kuna u 2013. godini što je smanjenje za 8,1% od 2012. godine. Smanjenje vrijednosti proizvodnje poljoprivredne djelatnosti uzrokovano je smanjenjem cijena poljoprivrednih proizvoda. Međufazna potrošnja je od 2012. do 2013. godine smanjena za 11,7% što je direktno ublažilo pad BDV-a koji je također smanjen za 3,2%. Prosjek troškova činio je 53,5% vrijednosti poljoprivredne proizvodnje RH u razdoblju 2008.-2012. godine. Uloženi rad u 2013. godini se u odnosu na 2005. smanjio za 14,2% odnosno 3% u odnosu na prethodnu godinu (Zeleno izvješće, 2014).

U 2017. godini vrijednost međufazne potrošnje iznosio je 9,2 milijardi kuna koja se u odnosu na prethodnu godinu povećala za 0,2%. Iste je godine smanjen BDV za 0,2%. Uloženi rad iznosio je 174 tisuća jedinica godišnje rada u 2017. godini jednako kao i prethodne godine. Obiteljska poljoprivredna gospodarstva su nositelji poljoprivredne proizvodnje u RH. Njihove poslove obavlja neplaćena radna snaga, odnosno članovi obitelji, a njihova struktura u uloženom radu činila je 91,4% u 2017. godini (Zeleno izvješće, 2017).

Tablica 2. Ekonomski računi u poljoprivredi u RH u razdoblju 2008.-2017. godine

Godina	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Poljoprivredna proizvodnja (mil. kn)	22 164	21 546	21 243	21 285	20 910	19 214	17 413	17 383	16 450	16 449
Međufazna potrošnja (mil. kn)	13 494	10 983	11 259	11 633	12 091	10 680	9 586	9 178	9 158	9 172
Bruto dodana vrijednost (mil. kn)	8 670	10 563	9 984	9 652	8 819	8 534	7 927	8 205	7 292	7 277
Potrošnja fiksno kapitala (mil. kn)	2 837	2 935	2 874	2 817	2 702	2 402	2 383	2 347	2 321	2 309
Neto dodana vrijednost (mil. kn)	5 833	7 628	7 110	6 835	6 117	6 132	5 444	5 858	4 971	4 968
Naknada za zaposlene (mil. kn)	599	823	838	836	922	887	847	871	854	885
Dohodak (mil. kn)	6 143	8 105	7 444	7 119	6 275	6 378	5 661	6 713	7 850	7 951
Uloženi rad (jedinica godišnjeg rada-tis.)	255	203	202	199	202	196	190	192	174	174

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2019.

U tablici 2. vidljivo je konstantno smanjenje poljoprivredne proizvodnje od 2008. godine. Bruto dodana vrijednost je najviše iznosila 2009. godine dok je najmanja zabilježena 2017. Međufazna potrošnja bilježi i smanjenja i povećanja kroz godine, dok potrošnja fiksnog kapitala lagano opada uz iznimku 2009. kada se neznatno povećala u odnosu na 2008. godinu. Neto dodana vrijednost je 2009. godine povećana u odnosu na 2008., ali se nakon toga konstantno smanjuje. Naknada za zaposlene je najviše iznosila 2012. godine dok je najmanja zabilježena 2008. Najveći dohodak zabilježen je 2009., a najmanji 2014. godine. Uloženi rad se od 2008. do 2017. godine smanjio za 81 tisuću jedinica godišnjeg rada.

3. GLAVNI RESURSI U POLJOPRIVREDI

Kako bi se mogli prikazati početni uvjeti i promjena proizvodnih čimbenika nakon pristupanja EU, prvo treba napraviti pregled raspoloživih sredstava za poljoprivredu od kojih su najvažniji poljoprivredno zemljište te radna snaga.

3.1. POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE

Republika Hrvatska raspolaže s oko 2,9 milijuna ha ukupnih poljoprivrednih površina, a potencijal obradivih površina je oko 2,1 milijuna ha. Međutim, prema podacima Državnog zavoda za statistiku, koristi se tek oko 1,3 mil. ha (prosjeak 2000.-2016.). Od 2014. godine vidljivo je povećanje korištenih poljoprivrednih površina na oko 1,5 mil. ha (Tablica 3).

Najzastupljenije površine u godini pristupa, 2013. su, prema načinu korištenja, oranice i vrtovi koji čine 67,1% korištenog poljoprivrednog zemljišta. Zatim slijede livade i pašnjaci (26,9%) te na kraju voćnjaci, vinogradi i maslinici (5,7%). Iste godine su se povećale korištene površine livada i pašnjaka te maslinika dok se u ostalim kategorijama bilježi pad korištenja (Zeleno izvješće, 2014).

Tablica 3: Korištena poljoprivredna površina u RH u razdoblju 2008.-2018.

Godina	Korištena poljoprivredna površina (ha)
2008.	1 289 091
2009.	1 299 582
2010.	1 333 835
2011.	1 326 083
2012.	1 330 973
2013.	1 301 985
2014.	1 508 885
2015.	1 537 629
2016.	1 546 019
2017.	1 496 663
2018.	1 485 645

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2019.

3.2. ZAPOSLENOST U POLJOPRIVREDI

Obrazac zapošljavanja u Hrvatskoj i EU (2008.) pokazuje sličnu strukturu zaposlenosti izvan poljoprivrednog i prehrambenog sektora. Glavne razlike u strukturi zaposlenosti odnosile su se na poljoprivredno-prehrambeni sektor. Postotak zaposlenih u poljoprivrednom sektoru bio je znatno viši u Hrvatskoj (7%) nego u EU (1,9%). Slično tome, udio zaposlenosti u prehrambenom sektoru u Hrvatskoj (4,7%) bio je viši nego u EU (2,7%). (Boulanger i sur., 2013).

Najviše zaposlenih u poljoprivredi bilo je 2008. godine RH broji 63 267 radnika u 2012. dok je u 2013. taj broj opao na 57 709 (Tablica 4). Zeleno izvješće (2014.) navodi kako tržište rada Republike Hrvatske i u 2013. godini bilježi rast nezaposlenosti. Prosječna stopa iznosila je 20,2%. Pad broja zaposlenih u poljoprivredi se očitava već duži niz godina, a u posljednjih je 5 godina opao za 20,6%. Zapošljavanje u poljoprivredi nastavilo se smanjivati nakon pristupanja EU - smanjenje za više od 10 000 radnika u četiri godine, što govori kako u ovom slučaju EU nije pridonijela zapošljavanju u RH.

Tablica 4: Broj zaposlenih u poljoprivredi u RH u razdoblju 2008.-2018. godine

Godina	Broj zaposlenih u poljoprivredi
2008.	74 943
2009.	69 560
2010.	65 543
2011.	64 772
2012.	63 267
2013.	57 709
2014.	54 692
2015.	52 139
2016.	50 282
2017.	50 227
2018.	50 680

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2019.

4. POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA

Razvoj poljoprivredne proizvodnje jedan je od ključnih pokazatelja procjene učinka pristupanja. U smislu vrijednosti, u Hrvatskoj je proizvodnja usjeva u 2012. iznosila 1420 milijuna eura, dok je životinjska proizvodnja iznosila 852 milijuna eura. Obje ove razine bile su nešto niže nego prije pet godina, prinos usjeva pao je za 4,6%, a životinjska proizvodnja za 5,3%, u tekućim cijenama. Hrvatska bilježi oko 0,7% ukupne proizvodnje u EU-28, dok je proizvodnja životinja u EU porasla 0,5% zbog uključivanja Hrvatske (Krištof, 2013.).

Relativna ekonomska važnost poljoprivrede može se vidjeti iz udjela ovog sektora u ukupnoj dodanoj vrijednosti; korištenje osnovnih cijena za mjerenje dodane vrijednosti uključuje subvencije na poljoprivredne proizvode u dodanoj vrijednosti (i odbija sve poreze na te proizvode). Na temelju toga, hrvatski poljoprivredni sektor predstavljao je 3,1% gospodarstva, oko 2,2 puta prosječni doprinos unutar EU-28 i veći nego u svim državama članicama EU-28 osim u četiri (Krištof, 2013.).

Žitarice dominiraju u ratarskoj proizvodnji u Hrvatskoj i čine oko 65% ukupne obradive zemlje. Kukuruz, pšenica i ječam najvažnija su roba u ovom sektoru. Najviše kukuruza proizvedeno je 2008. godine, a najmanje 2012. Najviše pšenice proizvedeno je 2012., a najmanje 2014. godine. Ječma je pak najviše proizvedeno 2008. godine dok je najmanje proizvedeno 2010. godine (Tablica 5). Za navedene žitarice zemlja je samodostatna. U 2011., EU-28 je proizvela 290,3 milijuna tona žitarica (uključujući rižu), a hrvatska je proizvodnja iznosila 2,7 milijuna tona u 2012., što je blizu 1,0% od ukupnog broja u EU. Razvoj proizvodnje žitarica u Hrvatskoj između 2002. i 2011. bila je relativno slična onoj za EU-28, iako je bila nešto više promjenjiva. To nije iznenađujuće jer EU-28 pokriva šire područje i raspon klime i stoga je manje vjerojatno da će to biti tako snažno pod utjecajem različitih uvjeta uzgoja iz godine u godinu. (Krištof, 2013.).

Tablica 5: Proizvodnja žitarica u RH u razdoblju 2008.-2018. godine

Godina	Proizvodnja kukuruza (t)	Proizvodnja pšenice (t)	Proizvodnja ječma (t)
2008.	2 504 940	858 333	279 106
2009.	2 182 251	936 076	243 609
2010.	2 067 815	681 017	172 359
2011.	1 733 664	782 499	193 961
2012.	1 297 590	999 681	235 778
2013.	1 874 372	998 940	201 339
2014.	2 046 966	648 917	175 592
2015.	1 709 152	758 638	193 451
2016.	2 154 470	960 081	263 165
2017.	1 559 638	682 322	260 426
2018.	2 147 275	738 363	227 520

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2019.

Proizvodnju mlijeka također vrijedi analizirati iz perspektive produktivnosti. Ukupna zbirka kravljeg mlijeka u EU-28 u 2011. iznosila je 139 milijuna tona, dok je za Hrvatsku 626 tisuća tona, što je 0,5% od ukupnog broja EU-28. Sakupljanje kravljeg mlijeka u Hrvatskoj bilo je ekvivalentno 142,2 kilograma po stanovniku, što je šesta najniža razina među državama članicama EU-28 i otprilike polovica prosjeka EU-28 koja iznosi 278,7 kilograma po stanovniku (Krištof, 2013).

Što se tiče produktivnosti mesa, svinjetina je bila glavno meso proizvedeno u Hrvatskoj i u EU-28. Hrvatska je u 2012. proizvela 85,6 tisuća tona svinjskog mesa i 46,8 tisuća tona goveđeg mesa, što je dodatnih 0,6% za meso goveda i 0,4% za svinjsko meso (Krištof, 2013).

Proizvodnja kravljeg mlijeka i mesa (goveđe, svinjsko i meso peradi) u razdoblju od 10 godina prikazana je u (Tablici 6.). Najproduktivnija godina je bila 2008. kada je proizvedeno najviše mlijeka i mesa. Mlijeka i svinjetine je najmanje proizvedeno 2014. godine, dok je govedine bilo najmanje 2017. a peradi 2013. godine.

Tablica 6: Proizvodnja mlijeka i mesa u RH u razdoblju 2008.-2018. godine

Godina	Proizvodnja mlijeka (t)	Proizvodnja govedine (tis.t)	Proizvodnja svinjetine (tis.t)	Proizvodnja peradi (tis.t)
2008.	340 952	58.10	147.90	92.40
2009.	327 678	48.80	78.30	62.00
2010.	334 405	55.41	88.50	60.20
2011.	331 989	53.75	88.20	60.80
2012.	310 851	46.78	85.60	61.30
2013.	294 125	47.27	79.80	55.70
2014.	276 380	44.42	68.70	59.10
2015.	296 793	42.26	73.00	63.40
2016.	293 445	44.43	79.90	64.00
2017.	279 195	42.20	71.40	64.50
2018.	291 871	43.78	74.80	66.20

Izvor: Državni zavod za statistiku i Eurostat 2019.

5. TRGOVINA PREHRAMBENO-POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA

Najznačajniji utjecaj pridruživanja može se promatrati u trgovini i konkurenciji. Članstvo Republike Hrvatske u EU za robnu razmjenu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda predstavlja veliki izazov. Ulaskom u EU Hrvatska je postala dio velikog unutarnjeg tržišta te joj je omogućen slobodan pristup tržištu svih članica. Međutim, ugovori o slobodnoj trgovini sa zemljama CEFTA-e, EFTA-e i Turskom prestali su važiti što je negativno utjecalo na izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda RH na navedena tržišta te na kraju i na rast udjela deficita poljoprivredne razmjene u ukupnom robnom deficitu RH (Zeleno izvješće, 2014). Zbog prekida kontinuiteta objavljivanja Zelenih izvješća od strane Ministarstva poljoprivrede prikazani su podaci za 2011., 2012., 2013. i 2017. godinu.

Prema podacima Zelenog izvješća (2012.) u 2011. godini ostvaren je deficit u vrijednosti 1 029,2 milijuna američkih dolara. U ukupnoj bilanci, bilanca vanjskotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda čini 11,01%. Gospodarska kriza uzrokovala je pad uvoza industrijskih proizvoda što je rezultiralo povećanjem udjela deficita razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u ukupnom deficitu. Pokrivenost uvoza izvozom 2011. godine iznosila je 60,7% za poljoprivredno-prehrambene proizvode čineći ju većom od pokrivenosti uvoza izvozom za ostale proizvode vanjskotrgovinske razmjene. Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda 2011. vrijednosno bilježi rast od 15% u odnosu na 2010. godinu, dok je uvoz u odnosu na prethodnu godinu bilježio rast od 19,6%. Hrvatska je u 2011. godini najviše trgovala sa zemljama EU-a, s kojima je ostvareno 58% ukupne vrijednosti razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, te sa zemljama CEFTA-e s kojima je ostvareno 24% ukupne vrijednosti razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Suficit od 429,5 milijuna američkih dolara ostvaren je u razmjeni sa zemljama CEFTA-e, dok je u razmjeni sa zemljama EU-a ostvaren deficit u iznosu od 1 113 milijuna američkih dolara.

Te godine RH je izvozila u 95 zemalja. Najviše proizvoda je izvezeno u Bosnu i Hercegovinu, Italiju, Sloveniju, Srbiju i Njemačku (Tablica 7). U najznačajnija izvozna tržišta RH 2011. godine još pripadaju Mađarska, Japan, Makedonija, Austrija i Crna Gora. Vrijednost izvoza RH u ovih 10 zemalja čini 79,7% ukupne vrijednosti izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Iste godine RH je uvozila proizvode iz 160 zemalja. Najviše se uvozilo iz Njemačke, Italije, Nizozemske, Brazila i Mađarske (Tablica 7). U najznačajnija uvozna tržišta RH 2011. godine još pripadaju Bosna i Hercegovina,

Poljska, Austrija, Srbija i Španjolska. Vrijednost uvoza RH u ovih 10 zemalja čini 67,2% ukupne vrijednosti uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda (Zeleno izvješće 2012).

Tablica 7. Najveće izvozne i uvozne vrijednosti poljoprivredno-prehrambenih proizvoda RH s drugim zemljama 2011. godine

Države u koje je RH izvozila 2011.	Vrijednost izvoza (mil. USD)	Udio ukupnog izvoza (%)	Države iz kojih je RH uvozila 2011.	Vrijednost uvoza (mil. USD)	Udio ukupnog uvoza (%)
Bosna i Hercegovina	487	30,6	Njemačka	352	13,4
Italija	163	10,2	Italija	277	10,6
Slovenija	158	9,9	Nizozemska	203	7,7
Srbija	112	7,0	Brazil	202	7,7
Njemačka	82	5,2	Mađarska	158	6,0

Izvor: Zeleno izvješće, 2012.

U 2012. godini je kao i u 2011. ostvaren deficit u vrijednosti od 945,8 milijuna američkih dolara. U ukupnoj bilanci, bilanca vanjskotrgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda čini 11,2%. Uočava se da je nastavljen trend rasta udjela deficita te je zabilježen najveći godišnji udio od 2000. godine. Jednako kao i prethodne godine gospodarska kriza je uzrokovala povećanje udjela deficita razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u ukupnom deficitu. Pokrivenost uvoza izvozom poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u 2012. godini iznosila je 63,2 % i bila je veća od pokrivenosti uvoza izvozom za ostale proizvode vanjskotrgovinske razmjene. Hrvatska je i u 2012. godini najviše trgovala sa zemljama EU-a i CEFTA-a. Sa zemljama CEFTA-e ostvareno je 24 % te suficit vrijednosti 420,3 milijuna američkih dolara, a sa zemljama EU-a 58 % ukupne vrijednosti razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda te deficit vrijednosti 1 045,2 američkih dolara (Zeleno izvješće, 2013).

Zeleno izvješće navodi da je 2012. godine RH izvozila u 109 zemalja od kojih su najvažnije Bosna i Hercegovina, Italija, Slovenija, Srbija, Mađarska, Njemačka, Japan, Makedonija, Austrija i Grčka (Tablica 8). Vrijednost izvoza RH u prethodno navede zemlje čini 78,5 % ukupne vrijednosti izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Hrvatska je 2012. godine uvozila iz 172 zemlje. Najviše se uvozilo iz Njemačke, Italije, Nizozemske, Brazila, Mađarske, Bosne i Hercegovine, Poljske, Srbije, Austrije i Slovenije

(Tablica 8). Vrijednost uvoza iz prethodno navedenih 10 zemalja bila je 67% ukupne vrijednosti uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u RH.

Tablica 8. Najveće izvozne i uvozne vrijednosti poljoprivredno-prehrambenih proizvoda RH s drugim zemljama 2012. godine

Države u koje je RH izvozila 2012.	Vrijednost izvoza (mil. američkih dolara)	Udio ukupnog izvoza (%)	Države iz kojih je RH uvozila 2012.	Vrijednost uvoza (mil. američkih dolara)	Udio ukupnog uvoza (%)
Bosna i Hercegovina	464	28,6	Njemačka	337	13,1
Italija	163	10,1	Italija	277	10,8
Slovenija	152	9,4	Nizozemska	199	7,8
Srbija	123	7,6	Brazil	188	7,3
Mađarska	101	6,2	Mađarska	155	6,0

Izvor: Zeleno izvješće, 2013.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku pokrivenost uvoza izvozom poljoprivredno-prehrambenih proizvoda 2013. godine bila je 56,6% čineći ju manjom od pokrivenosti uvoza izvozom za ostale proizvode vanjskotrgovinske razmjene za razliku od prethodnih godina (2011. i 2012.) kada je bila veća. Iste je godine zabilježena najniža pokrivenost uvoza izvozom u periodu od 2009. godine. Vrijednosno iskazano izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda se u odnosu na 2012. godinu smanjio za 5% dok se uvoz povećao za 6%. Samim time povećan je i deficit razmjene za 25%, a pokrivenost uvoza izvozom smanjena za 6,5%. U trgovini sa zemljama EU-a ostvaren je suficit od 256,8 milijuna eura te 67% ukupne vrijednosti razmjene, a sa zemljama CEFTA-e 21% ukupne vrijednosti razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i deficit u vrijednosti 1 121,3 milijuna eura. Republika Hrvatska je 2013. godine prema podacima Zelenog izvješća (2014.) izvozila u 114 zemalja od kojih najviše u Bosnu i Hercegovinu, Italiju, Srbiju, Njemačku, Mađarsku, Austriju, Japan, Makedoniju i Crnu Goru (Tablica 9). Vrijednost izvoza RH u prethodno navedene zemlje čini 76,9% ukupne vrijednosti izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Također je, jednako kao i 2013., u prosjeku prethodnog četverogodišnjeg razdoblja (2009.-2012.) ostvarena najveća vrijednost izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda s prvih šest prethodno navedenih zemalja. Što se

uvoza tiče, 2013. godine RH je uvozila iz 125 zemalja. Prvih deset iz kojih se uvezilo su Njemačka, Italija, Mađarska, Nizozemska, Austrija, Slovenija, Poljska, Srbija, Bosna i Hercegovina te Španjolska (Tablica 9). Iz navedenih zemalja vrijednost uvoza bila je 73,4% ukupne vrijednosti uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u RH.

Tablica 9: Najveće izvozne i uvozne vrijednosti RH s drugim zemljama 2013. godine

Države u koje je RH izvozila 2013.	Vrijednost izvoza (mil. eura)	Udio ukupnog izvoza (%)	Države iz kojih je RH uvozila 2013.	Vrijednost uvoza (mil. eura)	Udio ukupnog uvoza (%)
Bosna i Hercegovina	298,6	24,8	Njemačka	309	14,5
Italija	151,4	12,6	Italija	243,2	11,4
Slovenija	112,9	9,4	Mađarska	195,3	9,2
Srbija	85,1	7,1	Nizozemska	176,5	8,3
Njemačka	69,1	5,7	Austrija	143,1	6,7

Izvor: Zeleno izvješće, 2014.

Zeleno izvješće (2017.) navodi kako je RH u 2017. godini ostvarila deficit od 1 045,9 milijuna eura. Bilanca vanjskotrgovinske razmjene u 2017. godini činila je 13,3% u ukupnoj bilanci robne razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u RH. Te je godine zaustavljen trend pada udjela deficita razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u deficitu ukupne robne razmjene koji je bio prisutan prethodno navedenih godina (2011.-2013.), te je 1,5% viši u odnosu na 2016. godinu. U 2017. godini pokrivenost uvoza izvozom poljoprivredno-prehrambenih proizvoda ponovno je veća od pokrivenosti uvoza izvozom ostalih proizvoda vanjskotrgovinske razmjene i iznosi 64,7%. Izvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u 2017. godini je iskazano vrijednosno veći za 7,5% u odnosu na 2016. godinu, dok je uvoz veći za 11,5%. U istom je razdoblju povećan deficit za 19,8%. Slično kao i svake godine, 2017. je ponovno ostvaren suficit u razmjeni sa zemljama CEFTA-e u iznosu od 351,6 milijuna eura te 15,4% ukupne vrijednosti razmjene, dok je sa EU ostvareno 76,4% ukupne vrijednosti razmjene i deficit od 1 375,8 milijuna eura. Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi su se iz RH 2017. godine izvozili u 118 zemalja od kojih su najvažnije Slovenija, Italija, Bosna i Hercegovina, Njemačka, Srbija, Mađarska, Austrija, Japan, Albanija i Crna Gora (Tablica 10).

Vrijednost izvoza u navede zemlje činio je 77,6% ukupne vrijednosti izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda. Iste godine RH je uvozila poljoprivredno-prehrambene proizvode iz 119 zemalja od kojih najviše iz Njemačke, Italije, Mađarske, Poljske, Nizozemske, Slovenije, Austrije, Španjolske, Bone i Hercegovine i Francuske (Tablica 10). Vrijednost uvoza iz ovih deset navedenih zemalja čini 77,0% ukupne vrijednosti uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u RH (Zeleno izvješće, 2017).

Tablica 10: Najveće izvozne i uvozne vrijednosti RH s drugim zemljama 2017. godine

Države u koje je RH izvozila 2017.	Vrijednost izvoza (mil. eura)	Udio ukupnog izvoza (%)	Države iz kojih je RH uvozila 2017.	Vrijednost uvoza (mil. eura)	Udio ukupnog uvoza (%)
Slovenija	302	15,8	Njemačka	440,6	14,9
Italija	279	14,6	Italija	334,9	11,3
Bosna i Hercegovina	274,8	14,3	Mađarska	283,6	9,6
Njemačka	161,8	8,4	Poljska	270,9	9,1
Srbija	152,4	8,0	Nizozemska	243,2	8,2

Izvor: Zeleno izvješće, 2017.

Tablica 11. prikazuje promjene u pokrivenosti uvoza izvozom između Republike Hrvatske i inozemstva u razdoblju 10 godina, odnosno 5 godina prije i 5 godina nakon pristupanja EU. Najniže pokrivenosti uvoza izvozom zabilježene su 2008. godine te 2013. godine kada je RH ušla u EU, ali se zato pokrivenost uvoza izvozom povećava iz godine u godinu nakon pristupanja te se najbolji rezultati očitavaju u razdoblju 2016.-2018. u odnosu na posljednjih 10 godina.

Tablica 11: Vrijednosti uvoza i izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda te pokrivenost uvoza izvozom u RH u razdoblju 2008.-2018. godine

Godina	Uvoz (tis. kuna)	Izvoz (tis. kuna)	Pokrivenost uvoza izvozom (%)
2008.	3 621 502	1 362 339	53,8
2009.	3 013 796	2 187 593	60,8
2010.	3 174 270	2 302 331	62,8
2011.	3 477 802	2 700 666	60,7
2012.	3 342 412	3 126 754	63,2
2013.	3 542 088	3 233 430	56,6
2014.	3 780 135	3 357 774	57,0
2015.	4 066 172	4 183 812	61,0
2016.	4 146 679	4 457 976	67,0
2017.	4 709 425	4 958 413	64,7
2018.	5 008 582	5 167 797	67,0

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2019.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, Hrvatska je u prva četiri mjeseca 2017. uvezla 842 milijuna eura vrijednih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, dok je izvezla robe vrijednosti 543 milijuna eura. Dakle, pokrivenost uvoza s izvozom iznosi 65% što je tek malo bolje od prethodne godine u istom razdoblju kada je iznosila 64%. Udio poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u ukupnom uvozu iznosi 12%, a u ukupnom izvozu 13%. Uspoređujući prva četiri mjeseca 2016. i 2017. godine uvoz je povećan za 7% dok je izvoz povećan za 9%. Negativna bilanca iznosila je 299 milijuna eura i povećana je za 13 milijuna eura. Kako su glavni trgovinski partneri Republike Hrvatske države članice EU-a tako je na njihovo tržište izvezeno 57% vrijednosti ukupnog izvoza dok je uvezeno 86%. Izvoz u zemlje CEFTA-e je pak u prva četiri mjeseca 2017. godine iznosio 27% ukupnog izvoza, a uvoz 6% ukupnog uvoza poljoprivredno prehrambenih proizvoda. Glavna tržišta za izvoz RH su i dalje Slovenija, Italija, Bosna i Hercegovina, Njemačka te Srbija, a za uvoz Njemačka, Mađarska, Italija, Slovenija i Nizozemska (Hrvatska gospodarska komora, 2017).

6. CIJENE GLAVNIH POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA

Cijene su prilično važan pokazatelj učinaka ulaska u EU. Prije pristupanja bilo je mnogo projekcija, predviđajući značajno povećanje cijena. Analiza pretpristupnih i poslije pristupnih cijena u pojedinim zemljama također pomaže u boljem razumijevanju kakve su cjenovne tendencije uočljive nakon pristupanja EU (Csaki i Jambor, 2009).

6.1. CIJENE ŽITARICA

Prosječne proizvođačke cijene žitarica mijenjaju se ovisno o tome koliko je ploda urodilo, odnosno cijene variraju iz godine u godinu. Međutim, prosjek prije pristupanja (2008.-2012.) bilježi veće cijene nego nakon pristupanja (2014.-2018.) što ukazuje na to kako je ulazak u EU utjecao na pad cijena u RH. Najviša cijena za pšenicu zabilježena je 2008. godine dok je za kukuruz to bila 2012., a za ječam 2011. godina (Tablica 12).

Tablica 12: Prosječne proizvođačke cijene žitarica u RH u razdoblju 2008.-2018. godine

Godina	Cijena pšenice (kn/t)	Cijena kukuruza (kn/t)	Cijena ječma (kn/t)
2008.	1 520,13	696,70	1 484,07
2009.	839,47	674,07	840,55
2010.	1 157,39	1 041,89	958,69
2011.	1 398,31	1 202,31	1 491,08
2012.	1 395,14	1 574,72	1 326,79
2013.	1 122,45	1 054,09	1 254,07
2014.	1 206,08	858,06	1 238,16
2015.	1 159,51	945,23	1 197,56
2016.	918,63	898,03	990,57
2017.	1 036,83	1 021,95	1 003,48
2018.	1 083,51	955,87	1 108,08
Prosjek 2008.-2012.	1 262,09	1 037,94	1 220,24
Prosjek 2014.-2018.	1 080,91	935,83	1 106,97

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2019.

6.2. CIJENE MESA

Prosječne proizvođačke cijene mesa su kroz godine i rasle i padale (Tablica 13). Najviša cijena mesa svinje bila je 2012. godine, dok je najniža zabilježena 2018. Prosjek cijena mesa svinje manji je nakon pristupa EU što ukazuje na pad cijena. Isto je i kod mesa peradi, cijene su se postupno smanjivale od 2013. godine pa nadalje. Najviša cijena bila je zabilježena 2013., a najniža 2018. godine. Što se tiče mesa goveda, situacija je drugačija. Meso goveda je jedino meso kojemu je cijena porasla nakon što je RH pristupila EU, prosjek nakon 2013. je veći od prosjeka prije 2013. godine. Cijene su se kroz godine postupno povećavale. Najniža cijena bila je 2010. dok 2018. godina bilježi najvišu cijenu mesa goveda u proteklih 10 godina.

Tablica 13: Prosječne proizvođačke cijene mesa u RH u razdoblju 2008.-2018. godine

Godina	Cijena svinja (kn/kg)	Cijena goveda (kn/kg)	Cijena peradi (kn/kg)
2008.	9,58	6,86	7,55
2009.	10,33	6,95	7,31
2010.	8,72	6,33	7,24
2011.	9,31	6,74	7,55
2012.	10,47	7,84	7,65
2013.	10,38	7,66	7,87
2014.	9,80	7,29	7,57
2015.	8,56	7,38	7,38
2016.	8,71	7,73	7,24
2017.	9,54	7,95	7,21
2018.	8,47	8,06	7,11
Prosjek 2008.-2012.	9,68	6,94	7,46
Prosjek 2014.-2018.	9,02	7,68	7,30

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2019.

6.3. CIJENE MLIJEKA I JAJA

Prosječne proizvođačke cijene kravljeg mlijeka i kokošnjih jaja ne bilježe nagla povećanja ili smanjena kroz godine (Tablica 14). No, cijene i mlijeka i jaja su se ipak neznatno povećale nakon pristupanja EU na što ukazuju veći prosjeci 2014.-2018. godine u odnosu na prosjeke 2008.-2012. Najviša cijena mlijeka zabilježena je 2014. godine kada je iznosila 2,80 kn/l, dok je najniža bila 2,10 kn/l 2009. godine. Najniža cijena jaja zabilježena je 2010. godine u iznosu od 0,65 kn/kom, a najviša je pak bila 0,80 kn/kom 2013. godine kada je Republika Hrvatska pristupila EU.

Tablica 14: Prosječne proizvođačke cijene mlijeka i jaja u RH u razdoblju 2008.-2018. godine

Godina	Cijena mlijeka (kn/l)	Cijena jaja (kn/kom)
2008.	2,46	0,73
2009.	2,10	0,66
2010.	2,14	0,65
2011.	2,58	0,68
2012.	2,48	0,74
2013.	2,67	0,80
2014.	2,80	0,73
2015.	2,55	0,74
2016.	2,31	0,73
2017.	2,43	0,75
2018.	2,52	0,71
Prosjek 2008.-2012.	2,35	0,69
Prosjek 2014.-2018.	2,52	0,73

Izvor: Državni zavod za statistiku, 2019.

7. ZAKLJUČAK

Pristup Hrvatske EU imao je značajnu ulogu na sektor poljoprivrede Republike Hrvatske (RH). Sektor agrara u ukupnom bruto društvenom proizvodu RH sudjeluje s oko 3%. Strukturu poljoprivredne proizvodnje većim dijelom čini biljna proizvodnja (od kojih najviše žitarice) s 61,5% dok je stočarska proizvodnja 38,5%. Hrvatska bilježi oko 0,7% ukupne proizvodnje u EU-28, dok je proizvodnja stoke u EU porasla 0,5%.

Korištenje poljoprivrednog zemljišta se nakon pristupa vidljivo povećalo na oko 1,5 mil. ha u odnosu na pretpristupni prosjek od 1,3 mil. ha. Međutim zaposlenost se nakon pristupa smanjila. Pad broja zaposlenih u poljoprivredi je u posljednjih 5 godina opao za 20,6%.

U robnoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, Republika Hrvatska je s EU zemljama redovno doživljavala deficit, dok je pak sa zemljama CEFTA-e ostvarivala suficit. Glavna tržišta za izvoz RH su već godinama Slovenija, Italija, Bosna i Hercegovina, Njemačka te Srbija, a za uvoz Njemačka, Mađarska, Italija, Slovenija i Nizozemska. Proizvodi koje je RH najčešće izvozila su šećer, cigarete te razni prehrambeni proizvodi, dok su najčešći uvozni proizvodi razni prehrambeni proizvodi, smrznuto svinjsko meso te živa goveda. Zabilježeno je povećanje i uvoza i izvoza u razdoblju nakon pristupa EU.

Cijene žitarica (pšenica, kukuruz, ječam) su se u prosjeku nakon pristupa EU smanjile u odnosu na pretpristupni prosjek, jednako kao i meso svinja te peradi, dok se prosjek cijena mesa goveda povećao kao i prosjek cijena za mlijeko i jaja.

Vrijednost poljoprivredne proizvodnje se nakon pristupa EU iz godine u godinu postepeno smanjivala, a skupa s time smanjivala se i međufazna potrošnja. Bruto dodana vrijednost i dohodak u poljoprivredi po pristupanju Hrvatske u EU se smanjio u odnosu na promatranu 2008. godinu, ali posljednjih godina bilježi blagu tendenciju rasta. Uloženi rad popratio je trend smanjivanja izuzevši godine 2012. te 2015. kada se jedinica godišnjeg rada neznatno povećala.

8. LITERATURA

1. Boulanger P, Ferrari E., Michalek J., Vinyes C. (2013.): Analysis of the impact of Croatia's accession to the EU on the agri-food sectors URL: http://knjiznica.sabor.hr/pdf/E_publikacije/Analysis_of_the_impact_of_Croatia's_accession.pdf
2. Csaki C., Jambor A. (2009.): The Diversity of Effects of EU Membership on Agriculture in New Member States
3. Državni zavod za statistiku: PC AXIS baze podataka: Poljoprivreda, lov, šumarstvo i ribarstvo URL: <https://www.dzs.hr/> (21.08.2019.)
4. European Commission (2018.): Statistical Factsheet Croatia URL: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/statistics/factsheets/pdf/hr_en.pdf
5. Eurostat: Croatia: Agriculture, forestry and fisheries URL: <https://ec.europa.eu/eurostat> (23.8.2019.)
6. Eurostat: Croatia: Agriculture, forestry and fisheries URL: <https://ec.europa.eu/eurostat> (23.8.2019.)
7. Grgić I., Krznar S., Bratić V. (2019.): Poljoprivredna proizvodnja Republike Hrvatske prije i nakon pristupanja EU, Znanstveni rad, Agronomski fakultet, Sveučilište u Zagrebu URL: <https://bib.irb.hr/datoteka/988474.1.pdf>
8. Hrvatska gospodarska komora, 2017. URL <https://www.hgk.hr/u-2017-najvise-uvozimo-svinjsko-meso-kruh-i-cokoladu> (21.08.2019.)
9. Krištof M. (2013.): A statistical portrait of Croatia in the European Union URL: <https://www.dzs.hr/Hrv/important/PressCorner/StatPortraitOfCroatiaInTheEU2013.pdf>
10. Krištof, M. (2017.): Hrvatska u brojkama URL: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/CroInFig/croinfig_2017.pdf
11. Ministarstvo poljoprivrede: Zeleno izvješće (25.08.2019) URL: <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/poljoprivredna-politika/agroekonomske-analize/zeleno-izvjesce/189>